

Nominatietekst AICA Oorkonde 2019

Jury: Saskia Bos, Antje von Graevenitz, Roos van der Lint
Juni 2019

Drie keer kwamen we bij elkaar om drie nominaties te bepalen: de jury van de AICA Oorkonde 2019, categorie Instellingen, had van het bestuur een mooie opgave gekregen. Allereerst waren er de criteria van AICA-Nederland die aan het begrip ‘instelling’ een brede invulling gaven. Naast musea of presentatie-instellingen, konden ook fondsen, ondersteunende organisaties, onderwijsinstellingen, werkplaatsen en kunstenaarsinitiatieven in aanmerking komen. Tijdens onze bijeenkomsten rekten we dit gebied nog wat verder op. Konden we bijvoorbeeld ook een gemeente nomineren, of een uitgeverij? Moesten we een onderscheid maken tussen publieke en private musea? En als we dachten aan fondsen, wat waardeerden we dan aan een publiek, en wat aan een privaat fonds?

Al discussiërend wandelden we door het kunstenlandschap van Nederland, de periode 2016 t/m 2018 in gedachten. We gingen van een longlist naar zeven voorstellen, toen naar vijf en kozen er tenslotte drie. We beslisten anders. Een aantal instellingen verspreid door het land brachten we een extra bezoek vanuit het perspectief van onze keuzes.

Uiteindelijk kozen we voor drie instellingen die elk op eigen wijze invulling geven aan het eerste criterium: ‘het moet een instelling zijn die een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan de ontwikkeling en het zichtbaar maken van hedendaagse kunst en het denken daarover in Nederland.’

Onze nominatie betreft drie instellingen die kwalitatief aan elkaar gewaagd zijn, al zijn ze zeer verschillend in hun uitgangspunten en richten zij zich niet op dezelfde doelgroepen. Naast het presenteren van beeldende kunst, in alle disciplines, dragen ze kennisoverdracht in hun hart.

Ze hebben steeds consequent gewerkt en een spannend, cultureel en kunsthistorisch relevant programma getoond. Ook na jaren herinnert men zich hun presentaties.

Ze bevinden zich in verschillende delen van ons land, zijn op landelijk en op lokaal niveau van belang en hebben een bijzondere uitstraling. Het zijn drie instellingen die hun nek uitsteken, of dat nu betekent het aangaan van experiment of een betrouwbare partner zijn voor de kunst.

1.

Wij nomineren het Eye Filmmuseum vanwege de brede aanpak op het grensgebied van film en beeldende kunst. Een grote nieuwsgierigheid naar deze kruisbestuiving resulteert in een uniek en aantrekkelijk tentoonstellingsbeleid met steeds een rijk gevuld en uitdagend publiek programma. De Eye Art & Film Prize, opgericht in 2015, onderstreept het

commitment aan dit grensgebied. Het leverde mooie en diverse winnaars onder wie Ben Rivers (2016), Wang Bing (2017), Francis Alÿs (2018) en recent Meriem Bennani (2019).

We nomineren het Eye Filmmuseum voor de manier waarop het oude Filmmuseum zich opnieuw heeft uitgevonden via deze verbreding naar kunstenaarsvideo's- en kunstenaarsfilms,

en vanwege de zorg voor het behoud van deze vergankelijke media. Zowel aan jong talent als aan grote namen uit de wereld van film en beeldende kunst wordt aandacht besteed en het museum trekt continu een breed publiek. Niet in de laatste plaats vanwege het aantrekkelijke en herkenbare gebouw, dat ook ruime erkenning in het buitenland krijgt. De educatie-afdeling met de interactieve collectie is inventief opgezet en de winkel biedt een grote variëteit aan filmgerelateerde producten.

Eye Filmmuseum heeft zich in de afgelopen periode in het tentoonstellingsbeleid ook geconcentreerd op de bioscoopfilm en het vinden van nieuwe presentatievormen daarvoor. In het jury-overleg was de 'gender-parity' bij de retrospectieven een punt van discussie. Maar voor de ongelijke verdeling tussen aantallen mannen en vrouwen is wellicht een reden: onder de grote cinema-regisseurs, die in Eye allereerst zijn getoond, zijn vrouwen in de minderheid. Toch waren ze in andere tentoonstellingen wel degelijk vertegenwoordigd: in 2018 werd Hito Steyerl getoond als eerste winnaar van de Eye Art & Film Prize, in 2017 Rosa Barba en Tacita Dean in de tentoonstelling 'Celluloïd', in 2016 Melanie Bojano, Helen Dowly, Mariska de Groot, en Janis Rafa in de tentoonstelling 'Close Up'. Ook zoekt het museum bewust wereldwijd naar hedendaags talent, getuige de aandacht voor o.m. Ryoji Ikeda, Apichatpong Weerasethakul, en Cao Guimaraes. De kwaliteit waarmee dit alles wordt gepresenteerd wordt ook door de kunstenaars zelf sterk gewaardeerd en leidde er onder meer toe dat William Kentridge zijn installatie *10 Drawings for Projection* aan het Eye schonk. Wij vinden daarom dat het toekennen van de AICA-oorkonde aan het Eye Filmmuseum een goede keuze zou zijn.

2.

Wij nomineren West Den Haag als een presentatie-instelling die in het geheel van hun activiteiten beschouwd, een eigen, - een eigenzinnige weg in het huidige culturele landschap van Nederland volgt. West zat de afgelopen jaren onder de noemer Volkspaleis op verschillende plekken midden in de stad. Pas sinds half februari van dit jaar is het gevestigd in de voormalige Amerikaanse Ambassade in Den Haag en daar kan het twee verdiepingen met kleine en grotere ruimtes, een bibliotheek en een auditorium ten volle benutten. Het geheel maakt een gastvrije indruk - en niet alleen omdat je er gratis kan binnenlopen. Het vaart ook geen veilige koers: West presenteert geen makkelijk toegankelijke kunst, geen zeer bekende namen, maar wel een indrukwekkende lijst van internationale - en niet alleen westerse - kunstenaars en sprekers, film, - video- en soundmakers plus performancekunstenaars en experimentele architecten.

West steekt zijn nek uit met gewaagde keuzes. Bij West kan het publiek zich over de breedte van contemporaine cultuur oriënteren. Niet alleen met verschillende, veeleisende kunst-presentaties, die zorgvuldig worden ingericht, zodat de ruimtes genoeg zeggingskracht kunnen ontvouwen. Maar ook door middel van een uitstekend aanbod van begeleidende flyers, leporello's en gratis boekjes. Bovendien zijn alle medewerkers aangewezen om met vriendelijk aangeboden uitleg behulpzaam te zijn. Parallel aan hun

veelzijdig expositie-programma zijn er rondleidingen, symposia en events over gerelateerde onderwerpen.

De vindingrijke programmering is zowel kunsthistorisch inhoudelijk sterk als hedendaags relevant: een unieke combinatie waar weinig musea naar streven, maar waar een kleine organisatie als West door flexibiliteit, het juiste netwerk en de samenwerking met andere instellingen tot kan komen. Ze werkten recent bijvoorbeeld samen met The Black Archives en Zerosharp.

Ook het toekennen van de AICA-oorkonde aan West Den Haag zou volgens de jury een goede keuze zijn.

3.

Wij nomineren De Pont museum als privaat museum dat een volstrekt eigen koers vaart en zich niet laat afleiden of verleiden door hypes en trends. Als partner voor de kunst, uitzonderlijk loyaal aan de kunstenaars, heeft het museum een collectie opgebouwd die staat als een huis. Mocht er eens een blockbuster plaatsvinden, dan is dat een 'verdiende' blockbuster, resultaat van een goed oog voor aanstormende kunstenaars waarmee hechte banden worden onderhouden. De Pont is hét museum waar de juryleden consequent voor naar Tilburg afreizen. Met de randprogrammering hebben de leden geen ervaring, maar bijvoorbeeld de donderdagavonden, met lezingen, colleges én gratis toegang, zijn tot buiten Tilburg bekend.

In 2017 vierde De Pont het 25-jarig bestaan met de tentoonstelling 'WeerZien' en toonde hier het plezier van het verzamelen in een kwart eeuw in volle glorie. Drie keer per jaar organiseert De Pont een solotentoonstelling van een kunstenaar van wie het museum werk heeft aangekocht of dat voornemens is te doen. Kunstenaars voor wie eens gekozen is, blijven in het vizier. Op dit punt ontstond enige discussie onder de juryleden. Was het presenteren van solotentoonstellingen 'makkelijker' dan het samenstellen van een groepstentoonstelling? Was de zeer degelijke programmering te prijzen als stabiel of het tonen van grote namen ook te bekritisieren als veilig? Maar de bezwaren werden al gauw van tafel geveegd, helemaal toen bleek dat ook minder bekende kunstenaars op gelijk niveau met de groten werden getoond. De trouw aan kunstenaars, met name de *mid-career*, wil de jury juist prijzen als een groot goed in deze tijden van hip & jong.

De jury prijst daarbij de manier van presenteren. De uitstekende omgang met videopresentaties bijvoorbeeld, zoals die van Fiona Tan (2017) en David Claerbout (2016 en 2018), met veeleisende installaties in een enorme hal. De inrichting van de tentoonstelling van Roni Horn in 2016, die De Pont al in 1994 bracht, was van grote klasse. Hoe tentoonstellingen in één ruimte verkeren met de vaste collectie-opstelling, en hoe natuurlijk die twee in de vrije route in elkaar overlopen, is keer op keer een verademing. Het toekennen van de AICA-oorkonde aan De Pont museum zou volgens de jury om deze redenen een goede keuze zijn.